

καθ' ἣν ὁ πόλεμος τοῦ σουλτάνου κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐβοήθησε καὶ τούτῳ, ὅπως ἐπαναλάβῃ τῇ 26 ὀκτωβρίου τὴν στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἀμφίσσης (α).

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔχαιρε παρὰ τοῖς ἀρματωλοῖς τὴν τιμὴν τοῦ ἀνδρείου, καὶ παρὰ τοῖς κατοικοῖς τὴν ὑπόληψιν φρονίμου καὶ καλῆς καρδίας ἀνθρώπου. Ὡς ἀρματωλὸς, ἦτο πραγματικῶς ὁ ἀγρυπνος κύων τοῦ ποιμνίου ἀπὸ τοῦ σπαραγμοῦ τῶν λύκων Τούρκων. Ἀνάστημα ἔχων πλῆρες καὶ ἀνδρικὸν, πρόσωπον ἀρχαῖκόν, σοβαρὸν τὸ βλέμμα, εὐκολίαν λόγου, πολλὴν ἐτοιμότητα περὶ τὴν ἀστειολογίαν καὶ μεγάλην ἀφέλειαν τρόπων, διέφερεν ἐξόχως κατὰ τὰ ὑπὲρ πατρίδος αἰσθήματα αὐτοῦ, τὸν στρατιωτικὸν νοῦν καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ χειρῶν ἀδίκων. Μόνος οὗτος ἐκ τῶν παλαιῶν ὀπλαρχηγῶν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὡς καὶ μόνος ὁ Μακρῆς κατὰ τὴν Δυτικὴν, οὐδέποτε ἤλθεν ἐν συναφείᾳ οἰαδῆτιμι μετὰ τῶν Τούρκων, οὔτε προέτεινε ἢ ἐδέχθη ἐπὶ ὄλου τοῦ ἀγῶνος συμφωνίας ὑποταγῆς ὑπὸ τοὺς Τούρκους, καίτοι προσκαίρου πάντοτε.

Ἡ δ' Ἀμφισσα, ἀρχαία μητρόπολις τῶν Ὀζόλων ἢ Ἑσπερίων Δοκρῶν καὶ ἤδη πόλις μικρά, μέρος αὐτῆς ἀποτελοῦσα, κείται οὐ μακρὰν τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καρποφορωτάτου Κρυσσαίου πεδίου κατὰ τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον καὶ ὑπὸ τὰς ὑπωρείας ὑψηλῶν περικυκλούντων αὐτὴν ὄρεων. Ἀπέχει τῆς θαλάσσης μέχρι δύο μιλίων, καὶ φέρει παλαιὰν τινα ἀκρόπολιν θέσει ἀθλίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἠρίθμει οἰκογενεῖας τουρκικὰς μὲν μέχρι τῶν τριακοσίων, ἑλληνικὰς δὲ ὑπὲρ τὰς ἐξακοσίας. Ὡς τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου, οὕτω καὶ τὸν κόλπον τῆς Ἀμφίσσης ὠραίζει ἡ παρατηρουμένη κανονικὴ παλίβροια καὶ ἄμπωτις· ἀλλὰ τὸ λαμπρότερον ἤδη ὠραίσμα τῆς ὁμωνύμου ταύτης ἐπαρχίας ἦσαν ὁ Πανουριᾶς καὶ τὰ γενναῖα ὄπλα αὐτῆς, ἐξ ἧς διάφοροι ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἀνεδειχθησαν πολεμικοὶ ἄξιοι· διότι, καθὼς ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, οἱ κάτοικοι ταύτης ὀπλοφόρουν πάντοτε, ὡς οἱ Αἰτωλοὶ καὶ οἱ Ἀκαρνανεῖς. Παρὰ πάντα ἴσως ἄλλον ὀπλαρχηγὸν τοῦ παλαιοῦ συστήματος ὁ Πανουριᾶς ἐφιλοτιμεῖτο, ὅπως ἔχη τὴν στολὴν καὶ τὴν ὄπλισιν τῶν ἀμέσων αὐτοῦ στρατιωτῶν ὁμοίομορφον.

«Βουλουκτσίδας» οὗς ἂν εἶποι τις ἀποσπασματάρχας, πρῶτα δὲ ὄργανα αὐτοῦ, εἶχε τὸν Ἰωάννην Γούραν, Ἀθανάσιον Μανίκαν, Παπᾶ Ἀνδρέαν, Γεώργιον Χαλμούκην Πελοποννησίον, Ἰωάννην Μαμούρη